



Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (neljas koda)

11. jaanuar 2024*

Eelotsusetaotlus – Keskkond – Århusi konventsioon – Artikli 9 lõiked 3–5 – Õigus kohtusse pöörduda – Tsiviilõiguslik advokaatide kutseühendus – Kaebused haldusaktide vaidlustamiseks – Vastuvõetavus – Liikmesriigi õiguses ette nähtud tingimused – Õiguste ja õigustatud huvide riive puudumine – Takistavalt kallid kohtukulud – Kohtukulude jaotus – Kriteeriumid

Kohtuasjas C-252/22,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Curtea de Apel Târgu-Mureș (Târgu-Mureși apellatsioonikohus, Rumeenia) 16. veebruari 2022. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 8. aprillil 2022, menetluses

Societatea Civilă Profesională de Avocați AB & CD

versus

Consiliul Județean Suceava,

Președintele Consiliului Județean Suceava,

Agenția pentru Protecția Mediului Bacău,

Consiliul Local al Comunei Pojorâta,

menetluses osales:

QP,

EUROOPA KOHUS (neljas koda),

koosseisus: koja president C. Lycourgos, kohtunikud O. Spineanu-Matei, J.-C. Bonichot (ettekandja), S. Rodin ja L. S. Rossi,

kohtujurist: L. Medina,

kohtusekretär: ametnik R. Șereș,

arvestades kirjalikku menetlust ja 4. mai 2023. aasta kohtuistungil esitatut,

* Kohtumenetluse keel: rumeenia.

arvestades seisukohti, mille esitasid:

- Societatea Civilă Profesională de Avocați AB & CD, esindajad: *avocați* D. Ionescu, P. F. Plopeanu ja I. Stoia,
- Președintele Consiliului Județean Suceava ja Consiliul Județean Suceava, esindajad: *avocați* Y. Beșleagă ja V. Stoica,
- Iirimaa valitsus, esindajad: *Chief State Solicitor* M. Browne, A. Joyce ja M. Tierney, keda abistasid B. Foley, D. McGrath, SC, ja E. Burke-Murphy, BL,
- Poola valitsus, esindaja: B. Majczyna,
- Euroopa Komisjon, esindajad: G. Gattinara ja M. Ioan,

olles 13. juuli 2023. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,

on teinud järgmise

otsuse

- 1 Käesolev eelotsusetaotlus käsitleb keskkonnainfo kättesaadavuse ja keskkonnaasjade otsustamise üldsuse osalemise ning neis asjus kohtu poole pöördumise konventsiooni, millele kirjutati alla Århusis 25. juunil 1998 ja mis kiideti Euroopa Ühenduse nimel heaks nõukogu 17. veebruari 2005. aasta otsusega 2005/370/EÜ (ELT 2005, L 124, lk 1; edaspidi „Århusi konventsioon“), artikli 2 lõike 4 ja artikli 9 lõigete 3–5 tõlgendamist.
- 2 Taotlus on esitatud Rumeenia õiguse alusel asutatud advokaatide kutseühenduse Societatea Civilă Profesională de Avocați AB & CD (edaspidi „AB & CD“) ja erinevate avalik-õiguslike üksuste vahelises kohtuvaidluses, mis puudutab nende asutuste poolt Pojorâta (Rumeenia) asuva prügila ehitamiseks antud haldusaktide, nimelt 16. septembri 2009. aasta üldplaneeringu ja 3. oktoobri 2012. aasta ehitusloa õiguspärasust.

Õiguslik raamistik

Rahvusvaheline õigus

- 3 Århusi konventsiooni artikli 2 „Mõisted“ lõigetes 4 ja 5 on ette nähtud:

„4. *üldsusena* käsitatakse üht või mitut füüsilist või juriidilist isikut ning siseriiklike õigusaktide või -praktika kohaselt ka nende isikute organisatsioone, rühmi või muid ühendusi;

5. *asjast huvitatud üldsus* on avalikkus, keda mõjutab või tõenäoliselt mõjutab otsuste tegemine või kes on huvitatud keskkonnaasjade otsustamisest; asjast huvitatud üldsusena käsitatakse ka keskkonnakaitset edendavaid valitsusväliseid organisatsioone, mis vastavad siseriikliku õiguse nõuetele.“

4 Århusi konventsiooni artikli 3 lõikes 8 on märgitud:

„Konventsiooniosaline keelab konventsiooni kohaselt oma õigusi kasutavate isikute karistamise, tagakiusamise ja ahistamise. Säte ei ole vastuolus konventsiooniosalise kohtute õigusega mõista välja mõistlikke kohtukulusid.“

5 Århusi konventsiooni artikli 9 „Õigus pöörduda kohtusse“ lõigetes 2–5 on ette nähtud:

„2. Konventsiooniosaline tagab siseriiklike õigusaktidega, et asjast huvitatud üldsuse esindajal,

a) kellel on põhjendatud huvi või

b) kelle õigust on rikutud, kui see tingimus on ette nähtud konventsiooniosalise haldusmenetluse normidega,

on õigus pöörduda kohtusse või seaduse alusel loodud muu sõltumatu ja erapooletu asutuse poole artikli 6 alusel tehtud otsuse, tegevuse või tegevusetuse materiaalse või protsessuaalse õiguspärasuse vaidlustamiseks ning kui siseriiklik õigus seda ette näeb ja ilma, et see piiraks selle artikli lõike 3 kohaldamist, ka konventsiooni muude asjakohaste sätete alusel tehtud otsuse, tegevuse või tegevusetuse materiaalse või protsessuaalse õiguspärasuse vaidlustamiseks.

Mõisted põhjendatud huvi ja õiguse rikkumine määratletakse kooskõlas siseriikliku õiguse ning konventsiooni eesmärgiga tagada konventsiooniga seotud küsimustes asjast huvitatud üldsusele laiaulatuslik juurdepääs õigusemõistmisele. Artikli 2 lõike 5 nõuetele vastava valitsusvälise organisatsiooni huvi loetakse käesoleva artikli punkti a tähenduses põhjendatuks. Nimetatud organisatsioonil eeldatakse olevat õigusi, mida punkti b tähenduses saab rikkuda.

[...]

3. Lisaks lõigetes 1 ja 2 nimetatud menetlustele ning ilma et see piiraks lõigetes 1 ja 2 nimetatud menetluste kohaldamist tagab konventsiooniosaline siseriiklike õigusaktide nõuetele vastavale üldsuse esindajale, juhul kui need nõuded on sätestatud, juurdepääsu kohtulikule või haldusmenetlusele, et vaidlustada eraõigusliku isiku või avaliku võimu organi tegevus või tegevusetus, mis on vastuolus siseriiklike keskkonnaõigusnormidega.

4. Lisaks lõikele 1 ja piiramata selle kohaldamist, peavad lõigetes 1, 2 ja 3 nimetatud menetlused nägema ette kohased ja tõhusad õiguskaitsevahendid, sealhulgas vajadusel esialgse õiguskaitse, ning olema ausad, õiglased, õigeaegsed ja mitte takistavalt kallid. [...]

5. Selle artikli sätete mõju tõhustamiseks tagab konventsiooniosaline, et üldsust teavitatakse haldus- ja kohtumenetlusele juurdepääsu võimalustest, ning kaalub võimalust luua kohased abistamise mehhanismid, et kõrvaldada või vähendada õigusemõistmisele juurdepääsu rahalisi ja muid takistusi.“

Rumeenia õigus

- 6 Seaduse nr 134/2010 tsiviilkohtumenetluse seadustiku kohta (Legea nr. 134/2010 Privind Codul de procedură civilă; *Monitorul Oficial al României*, 10.4.2015, I osa, nr 247) põhikohtuasjas kohaldatavas redaktsioonis (edaspidi „tsiviilkohtumenetluse seadustik“) on artiklis 56 sätestatud:

„1. Iga eraõiguslik isik võib olla menetlusosaline.

2. Juriidilise isiku staatusega ühendused, ühingud või muud üksused võivad samuti olla kohtumenetluse pooleks, kui nad on asutatud seaduse alusel.

[...]“.

- 7 Tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikkel 451 on sõnastatud järgmiselt:

„1. Menetluskulud on riigilõiv ja kohtulõiv, artikli 330 lõike 3 kohaselt määratud advokaatide, ekspertide ja spetsialistide tasud, tunnistajate sõidukulud ja neile kohtulik arutelul viibimise tõttu tekkinud kahju, transpordi- ja vajaduse korral majutuskulude hüvitamiseks kuuluvad summad ning muud menetluse korrakohaseks läbiviimiseks vajalikud kulud.

2. Kohus võib ka omal algatusel põhistatult vähendada kulusid advokaaditasule vastavas osas, kui need on kohtuasja hinda või keerukuse taset või advokaadi tehtud tööd arvestades ilmselgelt ebaproportsionaalsed, võttes arvesse kohtuasja asjaolusid. Kohtu võetud meede ei mõjuta advokaadi ja tema kliendi suhet.

[...]

Siiski ei tohi vähendada kohtukulusid seoses riigilõivu ja kohtulõivu tasumisega ega tunnistajatele lõike 1 alusel kuuluvate summade tasumisega.“

- 8 Tsiviilkohtumenetluse seadustiku artiklis 452 on sätestatud:

„Kohtukulude väljamõistmist taotlev pool peab seaduses ette nähtud tingimustel tõendama kohtukulude tekkimist ja nende suurust hiljemalt asja sisulise arutamise lõpetamise kuupäeval.“

- 9 Tsiviilkohtumenetluse seadustiku artiklis 453 on sätestatud:

„1. Kohtuvaidluse kaotanud poolelt mõistetakse välja kohtuvaidluse võitnud poole kohtukulud, kui viimane seda nõuab.

2. Kui nõue rahuldatakse vaid osaliselt, määrab kohtus kindlaks, millises ulatuses igalt poolelt kohtukulud välja mõistetakse. Vajaduse korral võib kohus määrata kohtukulude jaotuse.“

- 10 Halduskohtumenetluse seaduse nr 554/2004 (Legea contenciosului administrativ nr. 554/2004; *Monitorul Oficial al României*, 7.12.2004, I osa, nr 1154) põhikohtuasjas kohaldatavas redaktsioonis (edaspidi „halduskohtumenetluse seadus“) on artiklis 1 sätestatud:

„1. Igaüks, kes leiab, et avaliku võimu kandja on rikkunud tema õigusi või õigustatud huve haldusaktiga või taotluse seaduses ette nähtud tähtaja jooksul läbi vaatamata jätmisega, võib pöörduda pädevasse halduskohtusse, nõudes akti tühistamist, õiguse või õiguspärase huvi

tunnustamist või talle põhjustatud kahju hüvitamist. Õigustatud huvi võib olla nii era- kui ka avalik huvi.

2. Samuti võib halduskohtusse pöörduda isik, kelle õigusi või õigustatud huve on kahjustatud teisele õigussubjektile adresseeritud halduse üksikaktiga.

[...]“.

11 Halduskohtumenetluse seaduse artikli 2 lõikes 1 on sätestatud:

„Käesolevas seaduses kasutatakse järgmisi mõisteid:

[...]

p) õigustatud erahuvi – võimalus nõuda teatud viisil tegutsemist, pidades silmas tulevase ja ootuspärase, ettenähtud subjektiivse õiguse maksmapanekut;

r) õigustatud avalik huvi – õigussüsteemi ja põhiseadusliku demokraatiaga seotud huvid, kodanike põhiõiguste, -vabaduste ja -kohustuste tagamine, ühiskonna vajaduste rahuldamine, avaliku võimu volituste täitmine;

s) huvitatud ühiskondlikud organisatsioonid – valitsusvälised struktuurid, ametiühingud, ühendused, sihtasutused jm, kelle eesmärk on kaitsta erinevate kodanike kategooriate õigusi või vajaduse korral avalike haldusteenuste tõrgeteta toimimist;

[...]“.

12 Halduskohtumenetluse seaduse artikli 8 lõikes 1 *bis* on sätestatud:

„Füüsilised isikud ja eraõiguslikud juriidilised isikud võivad pöörduda kohtusse õigustatud avaliku huvi kaitseks üksnes teise võimalusena, kui õigustatud avaliku huvi kahjustamine on loogiliselt seotud subjektiivse õiguse või õigustatud erahuvi rikkumisega.“

13 Advokaadi kutseala statuudi (Statutul profesiei de avocat; *Monitorul Oficial al României*, 3.12.2011, I osa, nr 898) artikli 196 lõige 3 on sõnastatud järgmiselt:

„Kutsetegevusest tulenevate vaidluste puhul võib advokaatide kutseühendus osaleda kohtumenetluses hageja või kostja, kaebaja või vastustajana ka siis, kui tal puudub juriidilise isiku staatus.“

14 Valitsuse erakorralise määruse nr 195/2005 keskkonnakaitse kohta (Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 195/2005 privind protecția mediului; *Monitorul Oficial al României*, 30.12.2005, I osa, nr 1196; edaspidi „OUG nr 195/2005“) artikli 20 lõigetes 5 ja 6 on sätestatud:

„5. Üldsusel on õigus pöörduda kohtusse õigusnormides kehtestatud korras.

6. Keskkonnakaitset edendavatel valitsusvälistel organisatsioonidel on õigus keskkonnaasjades kohtusse pöörduda ja neil on keskkonnavaidlustes kaebeõigus.“

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimused

- 15 Advokaatide kutseühendus AB & CD palus 2018. aasta oktoobris Tribunalul Clujile (Cluji esimese astme kohus, Rumeenia) esitatud kaebuses tühistada erinevad haldusaktid, mille Rumeenia ametiasutused olid andnud Pojorâta prügilala ehitamiseks, nimelt 16. septembri 2009. aasta üldplaneering ja 3. oktoobri 2012. aasta ehitusluba.
- 16 AB & CD tugines oma kaebuses eelkõige Rumeenia põhiseaduse artiklile 35, mis käsitleb õigust tervislikule keskkonnale, ning OUG nr 195/2005 ja valitsuse otsuse nr 1076/2004, millega kehtestatakse planeeringute ja programmide keskkonnamõju hindamise kord (Hotărârea de Guvernului nr 1076/2004 privind stabilirea procedurii de realizare a evaluării de mediu pentru planuri și programe), mitmele sättele, samas kui kostjad väitsid, et kõnealune prügilala vastas kõigile tehnilistele nõuetele, mis tulenevad nõukogu 26. aprilli 1999. aasta direktiivist 1999/31/EÜ prügilate kohta (EÜT 1999, L 182, lk 1; ELT eriväljaanne 15/04, lk 228).
- 17 Veel esitasid kostjad kolm vastuvõetamatuse vastuväidet.
- 18 Nad väidavad, et ühelt poolt ei ole AB & CD Rumeenia õiguse kohaselt juriidiline isik ning ta ei saa olla kohtus menetlusosaline, välja arvatud tema kutsetegevusest tulenevates vaidlustes, millega käesoleval juhul tegemist ei ole. Teiselt poolt ei ole see advokaatide kutseühendus tuginenud oma subjektiivsete õiguste või õigustatud erahuvi rikkumisele ega ole ka põhjendanud, miks on tal õigus või huvi esitada kaebus kõnealuste haldusaktide peale.
- 19 Tribunalul Cluj (Cluji esimese astme kohus) lükkas 7. veebruari 2019. aasta otsusega tagasi AB & CD vastuvõetamatuse vastuväite, mis puudutab kohtumenetlusteovõimet. Seevastu nõustus ta kahe ülejäänud vastuvõetamatuse vastuväitega põhjendusel, et AB & CD ei tõendanud oma õigust ega huvi kaebust esitada. Nimelt tuleneb halduskohtumenetluse seadusest, et kaebaja saab tugineda üldisele huvile üksnes teise võimalusena, kui selle huvi kahjustamine tuleneb subjektiivse õiguse või õigustatud erahuvi rikkumisest. AB & CD kui advokaatide kutseühendus ei viidanud aga ühegi õigustatud erahuvi rikkumisele. Eelotsusetaotlusest nähtub seega, et neid kahte viimati nimetatud erandit analüüsiti koos, sest AB & CD-l ei olnud kaebeõigust, kuna tal ei olnud õigustatud erahuvi.
- 20 AB & CD esitas Curtea de Apel Clujile (Cluji apellatsioonikohus, Rumeenia) apellatsioonkaebuse. Consiliul Județean Suceava (Suceava maakonnavolikogu, Rumeenia) esitas vastuapellatsioonkaebuse, milles vaidlustas kohtumenetlusteovõime puudumisele tugineva vastuväite tagasilükkamise.
- 21 Înalta Curte de Casație și Justiție (Rumeenia kassatsioonikohus) rahuldaski Suceava maakonnanõukogu taotluse anda asi Curtea de Apel Clujilt (Cluji apellatsioonikohus) üle teisele kohtule ja need apellatsioonkaebused anti üle Curtea de Apel Târgu-Mureșile (Târgu-Mureși apellatsioonikohus, Rumeenia), kes on eelotsusetaotluse esitanud kohus.
- 22 Eelotsusetaotluse esitanud kohus märgib, et käesoleval juhul peab ta kohaldama OUG nr 195/2005 artiklit 20. Selle artikli lõike 5 kohaselt toimub keskkonnaasjades kohtusse pöördumine „õigusnormides kehtestatud korras“, samas kui selle artikli lõike 6 kohaselt kohaldatakse keskkonnakaitset edendavate valitsusväliste organisatsioonide kohtusse pöördumise suhtes erikorda.

- 23 Vaidlust ei ole selles, et AB & CD suhtes ei kohaldata nimetatud organisatsioonidele ette nähtud korda ja et seetõttu hinnatakse käesoleval juhul käsitletavate haldusaktide peale esitatud kaebuse vastuvõetavust ja eelkõige küsimust, kas tal on õigus kaebust esitada, halduskohtumenetluse seaduse üldnormidest lähtudes.
- 24 Sellest seadusest tuleneb, et Rumeenia seadusandja on valinud „subjektiivse“ kohtuvaidluse, mis tähendab, et kõigepealt peab kaebaja tõendama isiklikku huvi, nimelt selle seaduse artikli 2 lõike 1 punktis p nimetatud „õigustatud erahuvi“. Alles seejärel, pärast seda, kui ta on tõendanud sellise isikliku huvi olemasolu, võib kaebaja tugineda ka „õigustatud avalikule huvile“.
- 25 Seevastu OUG nr 195/2005 artikli 20 lõike 6 kohaselt ei ole keskkonnakaitsega tegelevad valitsusvälised organisatsioonid kohustatud tõendama oma õigustatud erahuvi ja seega võivad pöörduda kohtusse objektiivse kohtuvaidluse raames.
- 26 Kõik need sätted peegeldavad Århusi konventsiooni artikli 9 lõiget 2, mis reguleerib „asjast huvitatud üldsuse“ ehk konventsiooni artikli 2 lõike 5 kohaselt „avalikkuse, keda mõjutab või tõenäoliselt mõjutab otsuste tegemine [...] keskkonnaasjade[s]“, kohtusse pöördumist.
- 27 Sellest tuleneb, et AB & CD kaebeõiguse tõendamiseks oleks AB & CD pidanud tõendama õigustatud erahuvi või tema tegevusalaga otseselt seotud õigusliku olukorra olemasolu, tõendades, et kõnealused haldusaktid teda mõjutasid.
- 28 Eelotsusetaotluse esitanud kohus kahtleb, et keskkonnavaidluses oleks selline nõue kooskõlas liidu õigusega ja eelkõige Århusi konventsiooni artikli 9 lõikega 3.
- 29 Lisaks märgib see kohus, et sellistele advokaatide kutseühendustele nagu AB & CD, kes ei ole juriidiline isik, annab advokaadi kutseala statuudi artikli 196 lõige 3 õiguse osaleda kohtumenetluses hageja või kostjana üksnes kutsetegevusest tulenevates vaidlustes.
- 30 Käesolevas asjas ei viidanud AB & CD mitte iseenda õiguste rikkumisele, vaid tema töötajate hulka kuuluvate advokaatide avaliku huvi ja õiguste rikkumisele, väites, et Pojorâta prügilal on viimati nimetatutele suur mõju ja see võib avaldada sellist mõju ka asjaomases piirkonnas elavate inimeste tervisele ja turismile. Selles kontekstis soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus teada, kas Århusi konventsiooni artikli 9 lõige 3 annab AB & CD-le kaebeõiguse vaidlusaluste haldusaktide peale esitatud kaebuste esitamiseks.
- 31 Lõpuks märgib eelotsusetaotluse esitanud kohus, et AB & CD väidab, et esineb oht, et temalt mõistetakse välja üle jõu käivad kulud ning et Rumeenia õigusnormide alusel ei ole tal võimalik ette näha summat, mis võib tema kanda jääda.
- 32 Sellega seoses olgu märgitud, et kohtukulude küsimust reguleerivad üldsätted tulenevad tsiviilkohtumenetluse seadustiku artiklitest 451–453. Nende kulude hulka kuuluvad eelkõige kohtukulud ja advokaaditasud. Kohtuvaidluse võitnud poole taotlusel võidakse kohtukulud välja mõista kaotanud poolelt. Juhul kui advokaaditasu on ilmselgelt ebaproportsionaalne, arvestades kohtuasja keerukuse taset või advokaadi tehtud tööd, võib asja menetlev kohus vähendada kulusid advokaaditasule vastavas osas.

- 33 Eelotsusetaotluse esitanud kohus soovib teada, kas need Rumeenia õigusnormid on kooskõlas Århusi konventsiooni artikli 9 lõikes 4 sätestatud nõudega, et kohtumenetlused keskkonnaasjades ei tohi olla takistavalt kallid. Lisaks ei ole kindel, et tsiviilkohtumenetluse seadustiku artiklid 451–453 sisaldavad piisavaid kriteeriume, mis võimaldavad eraõiguslikul isikul hinnata ja ennetada suuri menetluskulusid.
- 34 Niisugustel asjaoludel otsustas Curtea de Apel Târgu-Mureș (Târgu-Mureși apellatsioonikohus) menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:
- „1. Kas Euroopa Liidu põhiõiguste harta [(edaspidi „harta“)] artikli 47 esimest lõiku koostoimes ELL artikli 19 lõike 1 teise lõiguga ning [Århusi] konventsiooni artikli 2 lõiget 4 koostoimes artikli 9 lõikega 3 tuleb tõlgendada nii, et üldsuse mõistega on hõlmatud selline juriidiline üksus nagu advokaatide kutseühendus, kes ei väida, et oleks rikutud mõnd selle üksuse õigust või spetsiifilist huvi, vaid pigem, et rikutud on füüsiliste isikute – sellesse ühenduse kuuluvate advokaatide – õigusi ja huve, ning kas sellist üksust saab samastada konventsiooni artikli 2 punkti 4 tähenduses füüsiliste isikute rühmaga, kes tegutseb ühenduse või organisatsiooni kaudu?
 2. Kui vastus esimesele küsimusele on jaatav, siis kas nii Århusi konventsiooni artikli 9 lõike 3 eesmärke kui ka liidu õigusest tulenevate õiguste tõhusa kohtuliku kaitse põhimõtet arvestades tuleb Århusi konventsiooni artikli 9 lõiget 3 ning [harta] artikli 47 esimest ja teist lõiku koostoimes ELL artikli 19 lõike 1 teise lõiguga tõlgendada nii, et nendega on vastuolus riigisisene säte, mis seab niisuguse advokaatide kutseühenduse õiguse kohtusse pöörduda sõltuvusse isikliku huvi tõendamise või asjaolust, et kohtusse pöördumise eesmärk on kaitsta õiguslikku olukorda, mis on otse seotud eesmärgiga, mille teenimiseks sellises vormis organisatsioon – käesoleval juhul advokaatide kutseühendus – loodi?
 3. Kui vastus esimesele ja teisele küsimusele on jaatav või sõltumata neile kahele küsimusele antud vastusest, kas Århusi konventsiooni artikli 9 lõikeid 3, 4 ja 5 ning [harta] artikli 47 esimest ja teist lõiku koostoimes ELL artikli 19 lõike 1 teise lõiguga tuleb tõlgendada nii, et [nõue], et kohased ja tõhusad õiguskaitsevahendid, sh kohtulahendi tegemine, ei või olla „takistavalt kallid“, eeldab eeskirju ja/või kriteeriume, mis piiraksid menetluse kaotanud poole kanda jäetavate kohtukulude suurust selles mõttes, et liikmesriigi kohus peab tagama, et takistavalt suurte kulude vältimise nõue on täidetud, võttes arvesse nii selle isiku õigusi, kes soovib kaitsta oma õigusi, kui üldist huvi keskkonna kaitsmise vastu?“

Menetlus Euroopa Kohtus

- 35 Eelotsusetaotluse esitanud kohus palus Euroopa Kohtul kohaldada eelotsuse kiirendatud menetlust, mis on ette nähtud Euroopa Kohtu kodukorra artiklis 105, kuna vaidlus on liikmesriigi kohtutes pooleli alates 3. oktoobrist 2018.
- 36 Olles ettekandja-kohtuniku ja kohtujuristi ära kuulanud, jättis Euroopa Kohtu president selle taotluse 10. juuni 2022. aasta otsusega rahuldamata. Nimelt ei piisa ainuüksi asjaolust, et eelotsusetaotluse esitanud kohus peab tegema kõik endast oleneva, et tagada põhikohtuasja kiire lahendamine, et õigustada kiirendatud menetluse kohaldamist (vt selle kohta Euroopa Kohtu presidendi 31. juuli 2017. aasta kohtumäärus Mobit, C-350/17 ja C-351/17, EU:C:2017:626, punkt 6 ja seal viidatud kohtupraktika).

Eelotsuse küsimuste analüüs

Eelotsusetaotluse vastuvõetavus

- 37 Komisjon esitas oma kirjalikes seisukohtades küsimuse eelotsusetaotluse selguse kohta, kuna eelotsusetaotluse esitanud kohus on lünklikult kirjeldanud väiteid, mis AB & CD esitas oma kaebuse toetuseks ja õiguste kohta, mis tal liidu õiguse alusel on.
- 38 Sellega seoses tuleb silmas pidada, et liidu õiguse tõlgendamist puudutavate küsimuste puhul, mille liikmesriigi kohus on esitanud sellises õiguslikus ja faktilises kontekstis, mille ta ise on kindlaks teinud ja mille õigsuse kontrollimine ei ole Euroopa Kohtu pädevuses, eeldatakse nende asjasse puutuvust. Euroopa Kohus võib riigisisese kohtu esitatud eelotsusetaotluse jätta läbi vaatamata üksnes juhul, kui on ilmne, et taotletaval liidu õiguse tõlgendamisel puudub igasugune seos põhikohtuasja faktiliste asjaolude või esemega, kui probleem on hüpoteetiline või kui Euroopa Kohtule ei ole teada vajalikke faktilisi või õiguslikke asjaolusid, et anda tarvilik vastus talle esitatud küsimustele (25. mai 2023. aasta kohtuotsus WertInvest Hotelbetrieb, C-575/21, EU:C:2023:425, punkt 30 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 39 Eelotsusetaotluse esitanud kohus palub oma küsimustega Euroopa Kohtul tõlgendada Århusi konventsiooni ja soovib muu hulgas teada, kas AB & CD võib tugineda selle konventsiooni artikli 9 lõikega 3 tagatud kaebeõigusele.
- 40 Nimetatud sätte kohaselt „tagab konventsiooniosaline siseriiklike õigusaktide nõuetele vastavale üldsuse esindajale, juhul kui need nõuded on sätestatud, juurdepääsu kohtulikule või haldusmenetlusele, et vaidlustada eraõigusliku isiku või avaliku võimu organi tegevus või tegevusetus, mis on vastuolus siseriiklike keskkonnaõigusnormidega“.
- 41 Nagu kohtujurist oma ettepaneku punktides 32–34 märkis, nähtub eelotsusetaotlusest, et põhikohtuasjas tuleb kontrollida haldusaktide õiguspärasust jäätmete ladestamist puudutavate kohustuste alusel, mis tulenevad direktiivist 1999/31. Sellest järeldub, et vaidlus puudutab Århusi konventsiooni artikli 9 lõikes 3 nimetatud riigisiseste „keskkonnaõigusnormide“ järgimist ja kuulub selle sätte esemelisse kohaldamisalasse (vt selle kohta 8. novembri 2022. aasta kohtuotsus Deutsche Umwelthilfe (mootorsõidukite tüübikinnitus), C-873/19, EU:C:2022:857, punktid 50, 56 ja 58).
- 42 Järelikult on käesolev eelotsusetaotlus vastuvõetav.

Teine küsimus

- 43 Teise küsimusega, mida tuleb analüüsida esimesena, soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, kas Århusi konventsiooni artikli 9 lõiget 3 tuleb tõlgendada nii, et sellega on vastuolus liikmesriigi õigusnormid, mille kohaselt on muul juriidilisel üksusel kui keskkonnakaitsega tegelev valitsusväline organisatsioon õigus esitada kaebus haldusakti peale, mille adressaat ta ei ole, üksnes juhul, kui ta väidab, et rikutud on õigustatud erahuvi või tema tegevusalaga otseselt seotud õigusliku olukorraga seotud huvi.
- 44 Kõigepealt tuleb märkida, et eelotsusetaotlusest nähtub, et halduskohtumenetluse seaduse artiklite 1, 2 ja 8 kohaselt peab kahju kandnud isik – olgu siis füüsiline või eraõiguslik juriidiline isik või ühiskondlik organisatsioon – tõendama, et on rikutud tema isiklikku huvi, st õigustatud

erahuvi. Mis puudutab konkreetset sellist advokaatide kutseühendust nagu AB & CD, kes ei ole juriidiline isik, siis viitab eelotsusetaotluse esitanud kohus ka advokaadi kutseala statuudi artikli 196 lõikele 3, mille kohaselt võib selline ühendus kohtusse pöörduda üksnes selleks, et kaitsta tema tegevusalaga, see tähendab kutsetegevusega, otseselt seotud õigusliku olukorraga seotud huvi. Sisuliselt võivad sellistele isiklikele huvidele tugineda eelkõige isikud, keda haldusakt mõjutab või tõenäoliselt mõjutab.

- 45 Lisaks olgu märgitud, et erahuve tuleb eristada õigustatud avalikust huvist. Kaebaja saab sellele tugineda üksnes siis, kui ta kõigepealt tõendab, et tal on õigustatud erahuvi.
- 46 Keskkonnakaitse valdkonnas on erand viimati nimetatud eeskirjast ette nähtud OUG nr 195/2005 artikli 20 lõikega 6 keskkonnakaitset edendavatele valitsusvälistele organisatsioonidele. See säte võimaldab neil tugineda peamiselt õigustatud avalikule huvile, ilma et nad peaksid tõendama õigustatud erahuvi.
- 47 Käesoleval juhul ei ole vaidlust selles, et advokaatide kutseühendust AB & CD, kes on põhikohtuasja kaebaja, ei saa pidada selliseks keskkonnakaitseorganisatsiooniks ning järelikult kuulub ta asjaomase liikmesriigi õiguse kohaselt nende kaebajate kategooriasse, kellel on kaebeõigus üksnes siis, kui nad tõendavad õigustatud erahuvi olemasolu.
- 48 Sellega seoses nähtub eelotsusetaotlusest veel, et põhikohtuasjas käsitletavate haldusaktide, nimelt 16. septembri 2009. aasta üldplaneeringu ja 3. oktoobri 2012. aasta ehitusloa peale esitatud kaebuses ei tuginenud AB & CD oma isiklike õiguste rikkumisele, ning täpsemalt, et ta ei ole ta tõendanud õigustatud erahuvi ega tema tegevusalaga otseselt seotud õigusliku olukorraga seotud huvi. Sellest järeldub, et tal puudub eelotsusetaotluse esitanud kohtus kaebeõigus. Euroopa Kohtule esitatud kirjalikes seisukohtades ja 4. mai 2023. aasta kohtuistungil ära kuulatud suulistes seisukohtades kinnitati, et sellel advokaatide kutseühendusel ega seal töötavate isikute rühmal ei ole konkreetset seost põhikohtuasjas käsitletavate haldusaktidega seotud projektiga ning et need isikud ei ole tõendanud, et neil on õigustatud erahuvi.
- 49 Selles kontekstis tulebki käsitleda teist küsimust, millega eelotsusetaotluse esitanud kohus soovib kindlaks teha, kas Århusi konventsiooni artikli 9 lõiget 3 tuleb tõlgendada nii, et sellega on vastuolus liikmesriigi õigusnorm, mis seab kaebuse vastuvõetavuse tingimuseks õigustatud erahuvi olemasolu ja mille kohaldamine tooks käesoleval juhul kaasa AB & CD esitatud kaebuse vastuvõetamatuse.
- 50 Kõigepealt tuleb märkida, et sellest sättest ja eelkõige asjaolust, et selle sõnastuse kohaselt võivad selles nimetatud õiguskaitsevahendite suhtes kehtida „nõuded“, tuleneb, et liikmesriigid võivad neile selleks antud kaalutusõiguse teostamisel kehtestada menetlusnormid tingimuste kohta, mis peavad olema selliste õiguskaitsevahendite kasutamiseks täidetud (8. novembri 2022. aasta kohtuotsus Deutsche Umwelthilfe (mootorsõidukite tüübikinnitus), C-873/19, EU:C:2022:857, punkt 63 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 51 Seejärel olgu märgitud, et Euroopa Kohus on otsustanud selle kaalutusõiguse ulatuse kohta, et Århusi konventsiooni artikli 9 lõike 3 sõnastuse kohaselt võivad nõuded, mis liikmesriigid võivad riigisiseses õiguses kehtestada juhtumiks, kui kaebus puudutab riigisiseste keskkonnaõigusnormide rikkumist, reguleerida kaebeõiguse omajate ringi kindlaksmääramist, kuid mitte kaebuse eseme kindlaksmääramist (vt selle kohta 8. novembri 2022. aasta kohtuotsus Deutsche Umwelthilfe (mootorsõidukite tüübikinnitus), C-873/19, EU:C:2022:857, punkt 64).

- 52 Lisaks on Århusi konventsiooniga loodud süsteemis selle konventsiooni artikli 9 lõikega 2 ette nähtud õigus esitada kaebus konventsiooni artikli 6 kohaldamisalasse kuuluvate aktide peale mõeldud piiratud isikute ringile, st konventsiooni artikli 2 lõikes 5 nimetatud „asjast huvitatud“ üldsuse esindajatele.
- 53 Århusi konventsiooni artikli 9 lõike 3 kohaldamisala on laiem, kuna see hõlmab laiemat õigusaktide ja otsuste kategooriat ning on suunatud „üldsuse“ esindajatele üldiselt. Seevastu annab see säte liikmesriikidele suurema kaalutusõiguse nende nõuete kehtestamisel, mis võimaldavad kõigi üldsuse hulka kuuluvate isikute hulgast kindlaks määrata selles sättes ette nähtud kaebeõiguse tegelikud omanikud (vt selle kohta 14. jaanuari 2021. aasta kohtuotsus Stichting Varkens in Nood jt, C-826/18, EU:C:2021:7, punktid 36, 37 ja 62).
- 54 Siiski, nagu nähtub Euroopa Kohtu praktikast, kaotaks Århusi konventsiooni artikli 9 lõikes 3 ette nähtud kaebeõigus oma kasuliku mõju, kui nende nõuete kehtestamisega jäetaks teatud „üldsuse esindajate“ kategooriad ilma igasugusest kaebeõigusest (14. jaanuari 2021. aasta kohtuotsus Stichting Varkens in Nood jt, C-826/18, EU:C:2021:7, punkt 50 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 55 Lõpuks tuleb veel märkida, nagu märkis ka kohtujurist oma ettepaneku punktis 61, et Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni Euroopa Majanduskomisjoni avaldatud dokumendist „Århusi konventsioon: kohaldamise juhised“ (teine väljaanne, 2014) nähtub, et selle konventsiooni osalised „ei ole kohustatud looma populaarkaebuse (*actio popularis*) süsteemi, mille tulemusel saaks igauks vaidlustada mis tahes keskkonnaga seotud tegevust või tegevusetust“.
- 56 Nagu märgitud käesoleva kohtuotsuse punktides 44–46, on käesoleval juhul halduskohtumenetluse seaduse sätete kohaselt teistel kaebajatel peale keskkonnakaitseühingute õigus esitada kaebus haldusakti peale, mille adressaadid nad ei ole, üksnes juhul, kui nad tõendavad, et neil on isiklik „õigustatud erahuvi“, millega on eelkõige tegemist juhul, kui selline akt neid mõjutab või võib mõjutada.
- 57 Sellega seoses tuleb esiteks tõdeda, et kõnealune Rumeenia õiguses ette nähtud tingimus võimaldab kindlaks teha, kellel on Århusi konventsiooni artikli 9 lõikes 3 ette nähtud kaebeõigus, ja see ei piira kaebuse eset.
- 58 Teiseks ei ilmne, et selle tingimuse kohaldamine jätkaks teatavad üldsuse esindajate „kategooriad“ ilma igasugusest kaebeõigusest. Vastupidi, õigustatud erahuvi tõendamise vajadus toob kaasa üksnes nende isikute kaebuste vastuvõetamatuse, kellel puudub konkreetne seos haldusaktiga, mida nad soovivad vaidlustada. Nii on Rumeenia seadusandja vältinud populaarkaebuste esitamist, ilma et ta oleks põhjendamatult piiranud kohtusse pöördumise võimalust.
- 59 Viimasega seoses tuleb meelde tuletada, et Euroopa Kohus on otsustanud seoses Århusi konventsiooni artikli 9 lõiget 2 rakendava Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. detsembri 2011. aasta direktiivi 2011/92/EL teatavate riiklike ja eraprojektide keskkonnamõju hindamise kohta (ELT 2012, L 26, lk 1) artikliga 11, et liikmesriigi seadusandja võib piirata õigusi, mille rikkumisele eraõiguslik isik võib tugineda, et esitada selle artikli 11 alusel kohtusse kaebus, üksnes subjektiiivsete õigustega, ehk tegemist peab olema isiku õigushüvega (vt selle kohta 28. mai 2020. aasta kohtuotsus Land Nordrhein-Westfalen, C-535/18, EU:C:2020:391, punkt 57 ja seal viidatud kohtupraktika).

- 60 Need kaalutlused kehtivad seda enam Århusi konventsiooni artikli 9 lõike 3 kohaldamise kohta. Nagu on märgitud käesoleva kohtuotsuse punktis 53, annab see säte liikmesriikidele selle konventsiooni artikli 9 lõike 2 kohaldamisel suurema kaalutusõiguse nõuete sätestamisel, mille alusel määratakse kindlaks selles sättes ette nähtud kaebeõiguse tegelikud omanikud.
- 61 Kolmandaks ja viimaseks olgu märgitud, et õigustatud erahuvi põhjendamise tingimust ei kohaldata Rumeenia õiguse alusel tunnustatud keskkonnakaitseorganisatsioonidele. Nad saavad kaitsta avalikku huvi, ilma et nad peaksid tõendama, et neid on isiklikult mõjutatud.
- 62 Neil asjaoludel tuleb tõdeda – kui eelotsusetaotluse esitanud kohtu läbiviidava kontrolli tulemusel ei ilmne vastupidist –, et käesoleva kohtuotsuse punktides 50–55 esitatud nõuetele vastab, et kaebuse esitajatel, kes ei ole keskkonnakaitseühendused, on kaebeõigus haldusakti peale, mille adressaadiks nad ei ole, tingimusel, et nad tõendavad õigustatud erahuvi olemasolu.
- 63 Kõiki eeltoodud kaalutlusi arvestades tuleb teisele küsimusele vastata, et Århusi konventsiooni artikli 9 lõiget 3 tuleb tõlgendada nii, et sellega ei ole vastuolus liikmesriigi õigusnormid, mille kohaselt on muul juriidilisel üksusel kui valitsusväline keskkonnakaitseorganisatsioon õigus esitada kaebus haldusakti peale, mille adressaat ta ei ole, üksnes juhul, kui ta väidab, et on rikutud õigustatud erahuvi või tema tegevusalaga otseselt seotud õigusliku olukorraga seotud huvi.

Esimene küsimus

- 64 Nagu nähtub käesoleva kohtuotsuse punktist 47, ei ole käesolevas asjas vaidlust selles, et põhikohtuasjas käsitletavate haldusaktide peale esitatud kaebuse raames peab AB & CD oma kaebeõiguse tõendamiseks tõendama tema tegevusalaga otseselt seotud õigusliku olukorraga seotud huvi, või nagu seal töötavate isikute rühma puhul, õigustatud erahuvi olemasolu.
- 65 Nagu on märgitud käesoleva kohtuotsuse punktis 48, nähtub eelotsusetaotlusest, et selle kaebuse raames ei tõendanud AB & CD ega töötavate isikute rühm, et neil on õigustatud erahuvi, ning AB & CD ei ole tõendanud tema tegevusalaga otseselt seotud õigusliku olukorraga seotud huvi olemasolu.
- 66 Sellest järeldub, et arvestades teisele küsimusele antud vastust, ei ole enam vaja vastata esimesele küsimusele, millega eelotsusetaotluse esitanud kohus küsib, kas AB & CD kuulub mõiste „üldsus“ alla, st Århusi konventsiooni artikli 2 lõikes 4 nimetatud isikute ringi, kes võib juhul, kui liikmesriikide kehtestatud tingimused on täidetud, tugineda selle konventsiooni artikli 9 lõikega 3 tagatud kaebeõigusele.

Kolmas küsimus

- 67 Kolmanda küsimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, kas Århusi konventsiooni artikli 9 lõikeid 4 ja 5 koostoimes harta artikliga 47 tuleb tõlgendada nii, et nõude, et kohtumenetlus ei tohi olla takistavalt kallis, järgimise tagamiseks peab kohus, kes peab tegema otsuse keskkonnavaidluses kohtuvaidluse kaotanud poolelt kohtukulude väljamõistmise kohta, võtma arvesse selle poole huve ja üldist huvi keskkonna kaitsmise vastu.
- 68 Kõigepealt tuleb korrata, et käesoleva kohtuotsuse punktis 41 tuvastati, et põhikohtuasja sisu puudutab Århusi konventsiooni artikli 9 lõikes 3 osutatud riigisisese keskkonnaõiguse järgimist ja kuulub seega selle sätte esemelisse kohaldamisalasse.

- 69 Lisaks olgu märgitud, et Euroopa Kohus on juba otsustanud, et selle artikli lõige 4, milles on täpsustatud, millised need menetlused peaksid olema ning et eelkõige ei tohi need olla takistavalt kallid, kehtib sõnaselgelt sama artikli lõikes 3 nimetatud menetluste suhtes (15. märtsi 2018. aasta kohtuotsus North East Pylon Pressure Campaign ja Sheehy, C-470/16, EU:C:2018:185, punkt 48).
- 70 Järelikult tuleb Århusi konventsioonis sätestatud nõuet, et teatud kohtumenetlused ei tohi olla takistavalt kallid, pidada kohaldatavaks ka põhikohtuasjas käsitletavale menetlusele, kuna selle eesmärk on riigisisese keskkonnaõiguse alusel vaidlustada üldplaneering ja ehitusloa menetlus (vt analoogia alusel 15. märtsi 2018. aasta kohtuotsus North East Pylon Pressure Campaign ja Sheehy, C-470/16, EU:C:2018:185, punkt 49).
- 71 Tuleb täpsustada, et selline nõue kehtib sõltumata lahendusest põhikohtuasjas, isegi kui põhikohtuasja kaebaja kaebus jäetakse vastuvõetamatus tõttu läbi vaatamata kaebeõiguse või põhjendatud huvi puudumise tõttu. Nagu on märgitud käesoleva kohtuotsuse punktis 68, kuulub põhikohtuasi tegelikult Århusi konventsiooni artikli 9 lõike 3 esemelisse kohaldamisalasse.
- 72 Asja sisuga seoses tuleb korrata, et nõue, et keskkonnaalased kohtumenetlused ei tohi olla takistavalt kallid, ei takista liikmesriigi kohtul kohtukulude välja mõistmist kaebajalt. See tuleneb sõnaselgelt Århusi konventsiooni artikli 3 lõikest 8, milles on täpsustatud, et see ei mõjuta liikmesriikide kohtute õigust mõista välja mõistlikke kohtukulusid (vt selle kohta 15. märtsi 2018. aasta kohtuotsus North East Pylon Pressure Campaign ja Sheehy, C-470/16, EU:C:2018:185, punkt 60 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 73 Samuti tuleb korrata, et nõue, et menetluskulud ei tohi olla takistavalt kallid, puudutab kõiki rahalisi kulusid, mis tekivad kohtumenetluses osalemisel, ning et järelikult tuleb takistavalt kallist mõju hinnata tervikuna, võttes arvesse kõiki menetlusosalisel tekkinud kulusid (vt analoogia alusel 11. aprilli 2013. aasta kohtuotsus Edwards ja Pallikaropoulos, C-260/11, EU:C:2013:221, punktid 27 ja 28 ning seal viidatud kohtupraktika).
- 74 Seejuures tuleb arvesse võtta nii oma õigusi kaitsta sooviva isiku huve kui ka üldist huvi keskkonna kaitsmise vastu. Seega ei saa selle hinnangu andmisel lähtuda ainult asjaomase isiku majanduslikust olukorrast, vaid see peab tuginema ühtlasi kulude summa objektiivsel analüüsil, seda eelkõige seetõttu, et keskkonnakaitses peaks üksikisikutel ja ühendustel olema aktiivne roll. Niisiis ei tohi menetluskulud ületada asjaomase isiku majanduslikke võimalusi ja mingil juhul ei tohi need osutada objektiivselt põhjendamatuks (vt analoogia alusel 11. aprilli 2013. aasta kohtuotsus Edwards ja Pallikaropoulos, C-260/11, EU:C:2013:221, punktid 39 ja 40).
- 75 Lisaks võib kohus arvesse võtta menetlusosaliste olukorda, kaebaja mõistlikku võimalust saavutada edu, asja olulisust kaebajale ja keskkonna kaitsmisel, kohaldatava õiguse ja menetluse keerukust ning seda, kas kaebused menetluse erinevates staadiumides võivad olla esitatud kergekäeliselt (vt analoogia alusel 11. aprilli 2013. aasta kohtuotsus Edwards ja Pallikaropoulos, C-260/11, EU:C:2013:221, punkt 42 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 76 Seoses järeldustega, mida liikmesriigi kohus peab tegema Århusi konventsiooni artikli 9 lõike 4 sellisest tõlgendusest niisuguses vaidluses, nagu on kõne all põhikohtuasjas, olgu korratud, et see säte ei sisalda tingimusteta ja piisavalt täpset kohustust, mis võiks eraõiguslike isikute õiguslikku olukorda otseselt reguleerida, ning järelikult puudub sellel vahetu õigusmõju (vt selle kohta 15. märtsi 2018. aasta kohtuotsus North East Pylon Pressure Campaign ja Sheehy, C-470/16, EU:C:2018:185, punktid 52 ja 53 ning seal viidatud kohtupraktika).

- 77 Sama kehtib ka selle konventsiooni artikli 9 lõike 5 kohta, mis näeb ette, et konventsiooniosalised peavad kaaluma võimalust luua kohased abistamise mehhanismid, et kõrvaldada või vähendada õigusemõistmisele juurdepääsu rahalisi ja muid takistusi (vt selle kohta 28. juuli 2016. aasta kohtuotsus *Ordre des barreaux francophones et germanophone jt*, C-543/14, EU:C:2016:605, punkt 55).
- 78 Siiski tuleb silmas pidada, et kuigi neil sätetel puudub vahetu õigusmõju, on nende eesmärk tõhus keskkonnakaitse (15. märtsi 2018. aasta kohtuotsus *North East Pylon Pressure Campaign ja Sheehy*, C-470/16, EU:C:2018:185, punkt 53).
- 79 Lisaks on „takistavalt kallite“ kulude vältimise nõue keskkonna valdkonnas seotud harta artiklis 47 ette nähtud õigusega tõhusale õiguskaitsevahendile ning samuti tõhususe põhimõttega, mille kohaselt ei tohi menetlusnormid, mis on kehtestatud nende kohtuasjade läbivaatamiseks ja mille eesmärk on tagada isikutele liidu õigusest tulenevate õiguste kaitse, muuta liidu õiguskorraga antud õiguste kasutamist praktiliselt võimatuks või ülemäära raskeks (11. aprilli 2013. aasta kohtuotsus *Edwards ja Pallikaropoulos*, C-260/11, EU:C:2013:221, punkt 33 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 80 Arvestades, et eelotsusetaotluses esitatud andmed on piiratud, ei saa Euroopa Kohus kindlaks määrata, mil määral võimaldavad Rumeenia õiguses kohtukulude küsimust reguleerivad üldsätted, mis on esitatud tsiviilkohtumenetluse seadustiku artiklites 451–453 ja mis näivad olevat põhikohtuasjas kohaldatavad, eelotsusetaotluse esitanud kohtul hinnata asjaomase poole kantud kulusid tervikuna ja võtta kohtukulude üle otsustamisel arvesse käesoleva kohtuotsuse punktides 74 ja 75 nimetatud kriteeriume. Lisaks ilmneb, et see kohus võib vähendada üksnes üht osa kohtukuludest, st kulusid advokaaditasule vastavas osas.
- 81 Nagu kohtujurist oma ettepaneku punktides 75 ja 76 sisuliselt leidis, ei saa, arvestades liikmesriikide ulatuslikku kaalutusõigust Århusi konventsiooni artikli 9 lõike 4 rakendamisel, keskkonnavaidluste kulude üksikasjaliku kindlaksmääramise reeglite puudumist liikmesriigi õiguses iseenesest pidada „takistavalt kallite“ kulude vältimise nõudega vastuolus olevaks. Eelotsusetaotluse esitanud kohtu ülesanne on siiski kontrollida, mil määral vastavad Rumeenia õiguses olemasolevad mehhanismid artikli 9 lõikest 4 tulenevatele nõuetele.
- 82 Selles kontekstis tuleb veel silmas pidada, et tõhusa kohtuliku kaitse tagamiseks riigisisese keskkonnaõiguse kohaldamisel, nagu käesoleval juhul, on eelotsusetaotluse esitanud kohus kohustatud tõlgendama liikmesriigi menetlusõigust võimalikult suures ulatuses koosõlas Århusi konventsiooni artikli 9 lõikes 4 sätestatud eesmärgiga, nii et kohtumenetlused ei oleks takistavalt kallid (vt selle kohta 8. märtsi 2011. aasta kohtuotsus *Lesoochranárske zoskupenie*, C-240/09, EU:C:2011:125, punkt 50, ja 15. märtsi 2018. aasta kohtuotsus *North East Pylon Pressure Campaign ja Sheehy*, C-470/16, EU:C:2018:185, punkt 57).
- 83 Kõiki eeltoodud kaalutlusi arvestades tuleb kolmandale küsimusele vastata, et Århusi konventsiooni artikli 9 lõikeid 4 ja 5 koostoimes harta artikliga 47 tuleb tõlgendada nii, et nõude, et kohtumenetlus ei tohi olla takistavalt kallis, järgimise tagamiseks peab kohus, kes peab tegema otsuse keskkonnavaidluses kohtuvaidluse kaotanud poolelt kohtukulude väljamõistmise kohta, lähtuma kohtuasja kõiki asjaolusid arvesse võttes selle poole huvidest ja üldisest huvist keskkonna kaitsmise vastu.

Kohtukulud

- 84 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus pooleli oleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse liikmesriigi kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamisega seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (neljas koda) otsustab:

- 1. Keskkonnainfo kättesaadavuse ja keskkonnaasjade otsustamises üldsuse osalemise ning neis asjus kohtu poole pöördumise konventsiooni, millele kirjutati alla 25. juunil 1998 Århusis ning mis kiideti Euroopa Ühenduse nimel heaks nõukogu 17. veebruari 2005. aasta otsusega 2005/370/EÜ, artikli 9 lõiget 3**

tuleb tõlgendada nii, et

sellega ei ole vastuolus liikmesriigi õigusnormid, mille kohaselt on muul juriidilisel üksusel kui valitsusväline keskkonnakaitseorganisatsioon õigus esitada kaebus haldusakti peale, mille adressaat ta ei ole, üksnes juhul, kui ta väidab, et on rikutud õigustatud erahuvi või tema tegevusalaga otseselt seotud õigusliku olukorraga seotud huvi.

- 2. Keskkonnainfo kättesaadavuse ja keskkonnaasjade otsustamises üldsuse osalemise ning neis asjus kohtu poole pöördumise konventsiooni, millele kirjutati alla 25. juunil 1998 Århusis ning mis kiideti Euroopa Ühenduse nimel heaks nõukogu otsusega 2005/370, artikli 9 lõikeid 4 ja 5 koostoimes Euroopa Liidu põhiõiguste harta artikliga 47**

tuleb tõlgendada nii, et

nõude, et kohtumenetlus ei tohi olla takistavalt kallis, järgimise tagamiseks peab kohus, kes peab tegema otsuse keskkonnavaidluses kohtuvaidluse kaotanud poolelt kohtukulude väljamõistmise kohta, lähtuma kohtuasja kõiki asjaolusid arvesse võttes selle poole huvidest ja üldisest huvist keskkonna kaitsmise vastu.

Allkirjad